

gled gga

■ Občasnik Gledališča Koper in Obalnih galerij Piran
■ Letnik XVI ■ Številka 2 ■ April 2018
■ Brezplačni izvod ■ ISSN 1854-0449

*Premiera
v Gledališču Koper*

Za blagor vseh ljudi

Nenni Delmestre

**Človekova dejanja
narekuje strah**

Vesna Humar

**Jaz že ne bom jedla rib,
ki jedo begunce**

Jaz sem središče vesolja. In kdor koli trdi kar koli drugega, se prav gotovo moti. To, da se sonca in lune, protoni in elektroni, ozvezdja in meglice, črne luknje in nevtronske zvezde vrtijo okoli mene, ni mnenje, temveč dejstvo. Trdna resničnost, ki se potrjuje vsak trenutek, ko iz sebe pogledam v zunanji svet. Ker je tako, je povsem nepomembno, kako velik je univerzum in kje so njegove meje. Ni važno, ali se širi ali krči. Povsem zanemarljivo je, da vsebuje milijarde drugih nebesnih teles. Ker se je očitno iz mene začel veliki pok, je vse, kar se je zgodilo po tistem usodnem mikroskopsko majhnem delčku časa, zgolj in

V majhni slovenski vasi na severni meji je v gruči stalo kakšnih 1.000 ali 1.500 ljudi. Dan je bil hladen in vlažen. Bili so razboleli od večurnega stiskanja v zaprtih vagonih in utrujeni od dolgega pešačenja z železniške postaje. Očetje so mlajše otroke držali v naročju, starejši so se naslanjali na matere. Policisti so okrog skupine naredili krog tako, da so ljudem obracali hrbet. Nosili so avtomatske puške, neprobno jopiče in čelade, tako svetleče, da je bilo povsem jasno, kako poredko jih vzamejo iz omare. Bili so sveže obriti, policisti, policistke pa lepo počesane. Dišali so po jutranji kopalnici, zato je bil vonj po umazanih nogah in

nimi stranišči in mlekom v prahu, sta stala uniformiranca in s stisnjenimi obrvmi počasi, prav počasi, pregledovala dokumente. Vojak, ne star ne mlad, verjetno razmeroma slabo plačan, je pred ograjo skušal poskrbeti za vesoljni red. Vrniti nekaj civiliziranosti v tisti smrdljivi kaos. Na ljudi je kričal, naj se postavijo v vrsto. »Naredite pet vrst,« je ponavljal z vedno višjim glasom, ponovil ukaz v polomljeni angleščini ter tu pa tam moškega ali žensko prijel za ramena in ju nežno, toda odločno porinil ali potisnil na pravo mesto. V dolgi množici so ljudje hitro izgubili vsakršno orientacijo in občutek za vzporednost. Zato so se vrste podirale, vojak pa je zmajeval z glavo, se oziral h kolegom, jim mežikal in zmigoval z rameni. Kaj boš z ljudmi, ki se ne znajo niti postaviti v vrsto. Nekaj metrov naprej je prevajalec, prostovoljec, z megafonom ponavljal navodila v arabskem jeziku. Velikokrat je rekel prosim in hvala ter skušal ohraniti vedri, pomirjujoči ton. Toda ni prav veliko pomagalo. Čisti, urejeni, razgledani, civilizirani ljudje so

Jaz že ne bom jedla rib, ki jedo begunce

samo naključna in zamenljiva posledica. Ne glede na to, kako velika je eksplozija ali kako svetel je meteorski dež, tudi če trčita dva planeta ali ena galaksija požre drugo, pa čeprav v tkanini prostor-časa nastane velikanska luknja, skozi katero odtekata zgodovina in prihodnost, od tod, z mojega opazovalnega stolpa, je vse, kot bi v balkanski baladi o ljubezni in smeteh rekel Bora Đorđević, »samo epizoda«.

Proti temu je vsakršna zahteva po politični korektnosti popolnoma nemočna. Bilo je na tisoče filozofov, in še toliko jih bo prišlo, ampak nobenemu se ne bo uspelo dotakniti najstarejšega in najbolj univerzalnega od pravil: v resnici sem jaz edino, kar obstaja.

V Jadranskem morju živi približno 430 vrst rib. V Sredozemlju še veliko več. Na razmeroma majhnem koščku morja, ki v imenu nosi besedo sredi, iz časov, ko so ljudje najbrž verjeli, da živijo na obalah središča sveta, je v zadnjih štirih letih krute smrti umrlo več kot 15.000 ljudi, od tega nekaj več kot 3.000 otrok. Pridna italijanska gospodinja, zaskrbljena za svoje telesno in duševno zdravje ter srečo svojih na vespah sedečih, z mobilnimi telefoni obsedenih, bolj ali manj odraslih, otrok, je zato, marsikatera tudi javno, oznanila, da ne bo več kuhala rib. Ni hujšega, kot da na mizi poštene bogaboječe evropske družine pristane nesramni brancin, ki je prej pojedel prst še bolj nesramnega nigerijskega petletnika »Otroci, seveda. Na stotine. Na tisoče otrok nezakonitih pribežnikov. Vsi k nam. Vsi na cesti. Vse polno, vse polno lepih, malih, rdečeličnih in nasmejanih otročičkov,« svari častitljivi doktor Kopf.

Foto: Jaka Varmuž

zamujenih pleninah, ki je prihajal izza njihovih hrbtov, še toliko bolj rezek in tuj.

Gruča se je počasi pomikala proti namišljeni črti, označeni s premičnimi železnimi ograjami, kakršne se običajno uporablja na rock koncertih, političnih shodih in športnih prireditvah. Odprtina je bila ena sama in tako ozka, da se je skoznje posameznik prerinil s težavo. Ob tisti luknji, ki je križišče, nad katerim je katoliška cerkva stala spokojna in rahlo trebušasta, ločevala od šotora s paštetami, kemič-

Foto: Jaka Varmuž

se srečali z umazano in smrdljivo hordo divjakov. Razmerja so bila vzpostavljena in ni filozofa na svetu, ki bi jih lahko popravil. Mimogrede, če je tistega dne pred nekaj leti na asfaltu pri Šentilju bil kakšen filozof, je stal v tretji od petih vrst. Na slabi strani ograje.

Seveda je zmajevanje z glavo prijetno opravilo. Bolj ali manj vseeno je, komu ga name-nimo. Vedno nas zadovolji in pomiri. Svoj položaj središča stvarstva pač vsak človek brani drugače. Nekateri kričijo, da so begunci umazana golazen, drugi, da so policisti fašistična zalega. Eni se zaklinjajo, da bodo prišleki, no, vsaj tisti, ki jim uspe pobegniti brancinu, za vedno spremenili našo kulturo, drugi pravijo, da novi konzervativizem uničuje težko priborjeno evropsko svobodo. Drug drugemu očitajo ozkosrčnost in naivnost, zločine proti človečnosti in hudodelstva proti rodu in domovini. Ampak kakšen smisel ima vsa ta strastna vroča

Foto: Jaka Varmuž

zgroženost? Je kaj več kot zvezdni utrinek? Ko stojimo na ploščadi vsak svojega stolpa. Ali niso tisti ljudje, ki so se prestopali pod šentiljsko cerkvijo in v Rigoncih korakali čez polje v spremstvu policistov na konjih, se smehljali ženskam z rokavicami iz lateksa in kirurškimi maskami čez obraz, samo epizoda?

Jaz sem središče vesolja, in ker sem začetek ter vzrok vsega, sem očitno tudi krona stvarstva. Najvišji dosežek evlucijskega toka. Zadnji klin na biološki lestvi. En korak pred popolnostjo. Tudi če Bog ponovno zgradi Babilonski stolp in razprede pomešane jezike. In tudi če vzame največji megafon in nas nagovori v človeški pra govoric, se to ne bo spremenilo.

Ko je tržaški pisatelj Claudio Magris pisal svoje monumentalno delo Donava, se ni mogel izogniti spoznanju o neizmerni krutosti sveta. V njegovo občutljivo pisateljsko dušo je kot silovit val udarilo zlo, ki ga pod svetlimi kitami, izvezenimi naborki in izrezljanimi napušči skriva srednja Evropa. Ta hecni konglomerat, v katerem so se različni in drugi dopolnjevali

Foto: Jaka Varmuž

Foto: Jaka Varmuž

Prvič v Gledališču Koper

Marko Sosič – Pisatelj in režiser

Po diplomu na zagrebški Akademiji za gledališče, film in televizijo je režiral v slovenskih in italijanskih gledališčih ter na televiziji, bil je umetniški vodja Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici (1991–1994) ter dvakrat ravnatelj in umetniški vodja Slovenskega stalnega gledališča v Trstu (1999–2003 in 2005–2009); v sezonah 2003/2004 ter 2004/2005 je opravljal funkcijo selektorja festivala Borštnikovo srečanje, po letu 2010 in 2011 pa je letos spet postal selektor Tedna slovenske drame.

Foto: Zdravko Primožič / FPA

Leta 1990 je izšel njegov knjižni prvenec, zbirka novelet *Rosa na steklu*, sledila je avtobiografska gledališka kronika *Tisoč dni, dvesto noči* (1996), nato njegov prvi roman *Balerina, Balerina* (1997). Sledili so roman *Tito, amor mijo* (2005), zbirka kratkih zgodb *Iz zemlje in sanj* (2011), roman *Ki od daleč prihajaš v mojo bližino* (2012) in *Kratki roman o snegu in ljubezni* (2014); z vsakim od romanov se je avtor uvrstil med finaliste za nagrado kresnik. Njegova dela so bila prevedena v italijanščino, francoščino, angleščino, nemščino, ruščino, hrvaščino in srbiščino ter večkrat nagrajena.

V polje gledališkega ustvarjanja Marko Sosič vstopa kot režiser, avtor in prevajalec; na slovenskih odrih je podpisal skoraj 30 uprizoritev, je avtor dveh otroških iger in dramskega besedila *Grozljiva lepota* ter prevajalec Spira Scimoneja, Tomassa Santija, Fausta Paravidina in Ivana A. Gončarova; Randazzova igra *Za blagor vseh ljudi* je njegov šesti prevod za gledališki oder.

Predlani je po lastnem scenariju posnel svoj celovečerni prvenec *Komedija solz*. ■

Matvez Biber – Dramski igralec, član Drame SNG Maribor.

Po diplomu na AGRFT v Ljubljani, kjer je študiral pod mentorskim vodstvom Jožice Avbelj in Dušana Mlakarja, je svojo poklicno pot nadaljeval v plesnogledaliških projektih (ne)institucionalnih gledališč, sodeloval pri PreGlejevih bralnih uprizoritvah, vodil srednješolske gledališke projekte in dejavno podpiral improvizacijsko gledališče.

Leta 2007 je postal član mariborske Drame. Med številnimi prepričljivimi odskimi stvaritvami velja poudariti naslednje: bil je Dan v uprizoritvi *Od blizu*, Tytyl v *Modri ptici*, Michael v *Ženski*, ki sem ji bral, Gospod Biber v predstavi *Večno mladi*, Nik v *Čarovnici iz Zgornje Davče*. Sodeloval je v dveh uspešnih projektih Jerneja Lorencija *Veter v vejah borov* in *Zborovanje ptic* ter v *Drakuli* in igral naslovni vlogi v uprizoritvah za mlajše občinstvo *Gulliver* in *Vilinček*. V lanskim sezoni je kot Major nastopil v uprizoritvi Strniševih *Ljudožercev*, za katero je umetniški kolektiv na 52. Festivalu Borštnikovo srečanje 2017 prejel Borštnikovo nagrado.

Nastopil je v epizodnih vlogah v televizijskih serijah *Ena zlahtna štorija* in *Mame*, v celovečernem filmu Mihe Knifca *Vztrajanje* je igral Duhovnika. Pod okriljem gledališča Glej je nastopil v uprizoritvah *Misterio Bufo* Vladimirja Majakovskega in *Janezov pasijon* Marka Bratuša (obe v Bratuševi režiji); kot mentor je pa prav tako pod okriljem gledališča Glej v sodelovanju z JSKD sodeloval pri projektih Glej, Študent teater! in G2G. Na povabilo Valentine Turcu je sodeloval z baletom SNG Maribor v predstavi *Nevarna razmerja*. ■

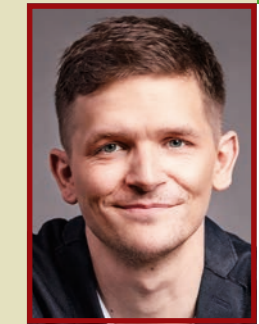

Foto: Drama SNG Maribor / Damjan Švarc

Vse najboljše, Svetilnik!

Svetilnik, ki ga skupaj z Gledališčem Koper izdajajo obalni javni zavodi, je sredi februarja praznoval prvi jubilej, 10. obletnico izhajanja. Ob tej priložnosti so se na srečanju v Gledališču Koper – ta je bilo pred desetletjem tudi pobudnik prve izdaje – zbrali vsi, ki družno skrbijo za otroški kulturni občasnik.

Foto: Tina Saražin

Foto: Tina Saražin

Na srečanju, na katerem so se zbrali predstavniki izdajateljev in financerjev, pa tudi tistih, ki so v prvem desetletju pri Svetilniku sodelovali le občasno, so poudarili, da je Svetilnik že od svoje prve številke dalje vzorčen model sodelovanja javnih zavodov v Sloveniji in dokaz, da smo le povezani lahko močnejši. Toda bolj kot njegova povezovalna je pomembna izobraževalna vloga, so vsi prepričani, saj publikacija bralce njihovi starostni stopnji primerno seznanja s temami in področji dejavnosti petih obalnih ustanov: Gledališča Koper, Pokrajinskega muzeja Koper, Pokrajinskega arhiva Koper, Italijanske skupnosti Giuseppe Tartini iz Pirana in Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper.

Vsi, ki snujejo otroški kulturni občasnik, so poudarili, da se pri izdajanju – občasnik je brezplačen, vsaka številka izide v nakladi 3.000 izvodov – srečujejo s podobnimi težavami: pomanjkanjem sredstev in ljudi, ki bi se kot strokovnjaki pedagogi lahko ukvarjali z urejanjem strani posameznega zavoda. Obljubili pa so, da bo Svetilnik kljub težavam, s katerimi se srečujejo, izhajal tudi v prihodnje.

Srečanja sta se udeležila tudi predstavnika Ministrstva za kulturo: generalni direktor Direktorata za ustvarjalnost mag. Igor Teršar in vodja sektorja za umetnost v tem direktoratu, Vesna Jurca Tadel, ki sta publikaciji v imenu ministrstva izrekla vse priznanje. ■

Foto: Andraž Gombač

© Saša Pavček

I.

*Če bi se Jernej Šugman rodil v antiki,
bi ga medse sprejeli bogovi.
Talijska bi bila njegova mati,
on bog igre.
Danes za njim ostaja
etični in umetniški kanon:
kako predano, nesebično in genialno igrati,
kako biti plemenit človek in velik umetnik,
kako biti eno samo srce, ki se razdaja.*

II.

*Bogovi Olimpa,
k vam se vzpenja nekdo,
ki vam je enak.
Če se oglasi kot kralj Ojdip,
mu povrnite vid!
Naj vas spozna,
naj vam igra!
Sprejmite boga igre,
Objemite ga, objemite ...*

*Gozdovi Rusije,
ogrinite telo Karamazova!
Šumite, šumite ...
Utva, sédi na prsi Tuzenbaha, Astrova,
prebudi v njih slavca,
da pel bo naprej.*

*Poslušajte, ptice slovanske, poslušajte,
ujemite v grla napev
in pojte z njim, pojte!
Sibirski vetrovi,
razpršite žalostinko v nebo,
ihtite z gozdovi,
šumite, šumite ...*

*Danski grad,
prislulni prošnji Hamleta,
pripoveduj njegovo zgodbo,
govori o krivici,
naj nikoli ne postane molk!
Govorite, govorite!*

*Na francoski prestol
je sedel kralj Ubu,
da bi spoznali zmoto.
Iskren poklon mu namenimo,
saj on spreminja pohlep v skromnost,
zavist v občudovanje,
nasilje v otroško razigranost,
prezír v spoštovanje.
Spoštujmo, spoštujmo!*

*V rodno Bosno
je priplesal veseljak,
da nagne z ljudstvom čašo smeha!
Dajte ga na čelo kola,
srečen bo, ko noga bo dajala takt
radosti življenja!
Plešite, plešite!*

*Pravično je razdelil,
kralj Lear, bogastvo svojega duha
med svoje najbolj drage:
položil v drobne prste je gigantsko moč,
med lasé je vtikal poljube,
bolečini je ustavil pot,
iz jeklene volje spletel je obroč,
ki vas varuje.*

*Baklo upanja vam je predal
z zaupanjem in vero,
da zasije v zmagoviti kres!
Živite z upanjem, živite!*

*A če je odšel Igralec
ponižno med svete črke knjige knjig,
naj tam ostane.
Kot beseda začetka,
beseda, ki nima konca ...
Preprosta in edina beseda –
resnica tvojega srca, Jernej: Ljubezen.
Ljubimo! Ljubimo!*

V Ljubljani, 10. 1. 2018

Foto: Peter Uhan

Sklad Jerneja Šugmana

Strokovno in stanovsko Združenje dramatik Slovencev (ZDUS), ki ga od lanskega decembra vodi dramska igralka, prvakinja SNG Drama Ljubljana in pogosta gostja v uprizoritvah Gledališča Koper Saša Pavček, se je ob svoji 100. obletnici odločilo, da kot prostovoljna, strokovna, nepridobitna in nadstrankarska organizacija, ki deluje v javnem interesu, ustanovi Sklad Jerneja Šugmana.

Sklad Jerneja Šugmana bo ohranjal spomin na igralčevo umetniško, pedagoško in človeško plemenitost. Namenjen je zlasti mladim, nadarjenim dramskim ustvarjalcem, ki so se že v času študija izkazali kot delavni, odgovorni in željni nadaljnega izobraževanja ali samostojnega umetniškega dela. Glede na razpoložljiva sredstva lahko Sklad prispeva tudi za izobraževanje ali delo upokojenih članov in članov Združenja dramatik Slovencev Slovenije, zlasti samozaposlenih.

Študenta/stipendistka bo na podlagi javnega razpisa izbrala petčlanska neodvisna komisija, ki jo sestavljajo: kritičarka in dramaturginja Tea Rogelj, član SNG Drama Ljubljana Nik Škrlec in samostojna ustvarjalca v kulturi Maruša Majer – vsi trije so člani ZDUS-a, ter zunanja člana: profesorja na AGRFT-ju, koreografka Tanja Zgonc in režiser Jernej Lorenci.

V ZDUS-u pozdravljajo vsa skupna sodelovanja z gledališči, AGRFT, lokalnimi skupnostmi, društvi, posamezniki in še zlasti z gospodarstvom, ter se nadejajo trajnega sodelovanja, ki ga razumejo tudi kot preporod v načinu mišljenja in povezovanja v dobrobit vseh.

Zavezujejo se, da bodo delovali pošteno in prispevali k ugledu Sklada Jerneja Šugmana, ugledu velikega igralca Jerneja Šugmana in njegove družine, vseh donatorjev, podpornikov in članov Upravnega odbora. ■

